

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח):

הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

גודל השרץ האסור, מדוע השרץ לא בטל ברוב?

א. גודל השרץ האסור

כלל גדול אמרו חז"ל: "לא נתנה תורה למלאכי השרת". פירושו הוא שיש גבול לחובת ההשתדלות של האדם בקיום התורה, מאחר ויש גבול ליכולתו¹.

לכלל זה יש ביטוי מעשי בדיני איסור אכילת שרצים, שקצים ורמשים - התורה אסרה רק שרץ שניתן לראותו בעין רגילה, אך שרץ שניתן לראותו רק באמצעות עזרים, כגון זכוכית מגדלת או מיקרוסקופ, אינו אסור באכילה².

אך, שרץ שגודל מספיק על מנת שייראה בעין רגילה, אלא שקשה לראותו בגלל צבעו (כגון: תולעת לבנה בקמח, זבובון ירוק על עלי חסה), או בגלל המקום בו הוא נמצא (כגון בקפלים של העלה) אסור באכילה מדאורייתא³.

גם במקרה בו על מנת לזהות את השרץ יש צורך לבצע פעולות מסוימות, כגון: בדיקה מול אור חזק, משמוש ביד או רכישת מיומנות, השרץ אסור⁴.

במקרה בו בעין רגילה רואים נקודה שחורה על הפרי או הירק, אך בזכוכית מגדלת או מיקרוסקופ רואים שנקודה זו היא שרץ - נחלקו הפוסקים. דעת הגר"ש⁵ אויערבך זצ"ל ששרץ זה אסור. ודעת הגר"ש וואזנר שליט"א ששרץ זה מותר⁵.

מקורות והערות

1. בארבעה מקומות בחז"ל מזכר הכלל "לא נתנה תורה למלאכי השרת":

א. קריאת שמע כשעקבו רואה את הערווה: במסכת ברכות (כה ב) למדנו, "אתמר: עקבו רואה את הערווה... אביי אמר אסור רבא אמר מותר - לא נתנה תורה למלאכי השרת". ופירש רש"י (ד"ה לא נתנה) שמאחר ולמלאכים אין ערווה הם יכולים (כביכול) להיזהר בקריאת שמע שהעקב לא יראה את הערווה, אך אנו, בני האדם "על כרחינו יש לנו ערווה, ואין אנו יכולים להישמר מכל זה".

ב. קריאת שמע כשצואה בגופו: במסכת יומא (ל א) למדנו, "אמר רב פפא: צואה במקומה אסור לקרות קריאת שמע". ומבררת הגמרא באיזה אופן מדבר רב פפא, אם כוונתו היא שהצואה כבר יצאה מחוץ לגוף וכעת רואים אותה, לא היה צריך לומר את דבריו שהרי זהו דין פשוט. מאידך אם מדובר באופן שהצואה עדיין לא יצאה ולא רואים אותה, מותר לקרוא שהרי "לא ניתנה תורה למלאכי השרת".

ג. שימוש בבגדי כהונה לא לצורך עבודה: במסכת קידושין (נד א) למדנו שבגדי כהונה ראויים לעבודה, אין בהם מעילה בשוגג, כלומר- גם אם הכהן לא פשט את הבגדים מיד בסוף העבודה אלא מעט אחר כך, לא עבר על איסור. הסיבה היא "שלא נתנה תורה למלאכי השרת שיהו הכהנים זריזים כמלאכים להפשיטן בגמר עבודה ולא ישומו עליהם אחר העבודה כהרף עין" (לשון רש"י קידושין שם ד"ה בכותנות).

ד. הנאה מאבני המקדש בעת בנינו: במסכת מעילה (יד ב) למדנו שכל זמן שעוסקים בבנין המקדש, המבנה עדיין 'חול' ולא חלה עליו קדושה עד שייסמו לבנותו. טעם הדבר הוא שלא נתנה תורה למלאכי השרת- הבנאים מוכרחים לנוח תוך כדי הבניה, לפעמים הם עושים זאת בצל המבנה אותו הם בונים, אם המבנה היה קדוש הייתה במנוחה זו מעילה (הנאת חול מדבר קודש).

2. היתר בעל חיים שניתן לראותם רק על ידי זכוכית מגדלת או מיקרוסקופ, מוסכם להלכה ע"ה האחרונים.

בעל החכמת אדם נשאל (בבית אדם סי' לד סע' מט) על "דין החומץ שכתב חוקר אחד בספרו ספר הברית, שנתברר שאי אפשר להיותו חומץ עד שירום תולעים, והמסתכל בזכוכית שקורין (מיקרישקאפייע = מיקרוסקופ) יראה כל החומץ מלא תולעים"- האם מותר לשתות חומץ זה? החכמת אדם השיב שמותר לפי "שהתורה אמרה בנזיר חומץ יין וכו', מכלל דלאחרני שרי. וכן כתוב ברות, וטבלת פתך בחומץ. וכי התורה תסתום באיסור לאו, ולמה לא תפרש חומץ מבושל או לומר בעל פה למשה רבינו עליו השלום הלכה למשה מסיני שהחומץ צריך בישול?". התורה אסרה על נזיר לשתות חומץ שנעשה מין. אם היה איסור בתולעים שבחומץ (שניתנים לראייה על ידי מיקרוסקופ) לכל יהודי היה אסור לשתות חומץ והתורה לא הייתה צריכה לחדש איסור לנזיר. כמו כן בשו"ת שאילת יעבץ (ח"ב סי' קכד) כתב "ותמה על עצמך. וכי יש איזה פרי ומאכל בעולם (חוץ מפול המצרי לבדו) שלא נמצאו בו תולעים ותאסור כל המאכלים והפירות והירקות ולא נתנה תורה למלאכי השרת".

גם הערוך השולחן (סי' פד סע' לו) מקשר בין ההיתר לאכול שרצים שנראים רק בזכוכית מגדלת לבין הכלל לא נתנה תורה למלאכי השרת. "שמעתי שבכל מיני מים וביחוד במי גשמים מלא ברואים דקים שאין העין יכולה לראותם, ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים וראה דרך זכוכית המגדלת עד מאד כרבבות פעמים במים כל המיני ברואים, ולפי זה איך אנו שותים מים שהרי אלו הברואים נתהוו במקורם? אמנם האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו דלא ניתנה תורה למלאכים". הערוך השולחן מוסיף ראייה לדבריו, האויר שאנו נושמים מלא גם הוא בחיידקים ובריות

קטנות שלא נראים בעין אנושית אלא רק במיקרוסקופ, אם היה בזה איסור, לא היינו יכולים לנשום. ועיין עוד בדרכי תשובה (סי' פד ס"ק צד).

אם כן, הקובע לענייני איסור והיתר הוא ראייה בעין אנושית. דין זה נאמר לא רק להקל (היתר שרצים שאינם נראים בעין) אלא גם להחמיר. בתפארת ישראל על המשנה (עבודה זרה פ"ב מ"ו בועז אות ג) כתב שדגים שבעין רגילה לא רואים שיש קשקשים, אך כאשר מסתכלים במיקרוסקופ רואים שיש להם קשקשים, אסורים באכילה כדין דג שאין לו קשקשים.

הראשל"צ הגר"ע יוסף זצ"ל (שו"ת יחיה דעת ח"ו סי' מז) הביא עוד כמה אחרונים (הגאון רבי שלמה קלוגר, הראשון לציון הגאון רבי יעקב שאול אלישר, הגאון רבי משה כלפון הכהן ועוד) שכתבו דין זה והכריעו כן להלכה, "תולעים הנמצאים במים ובפירות שאינם נראים לעין כלל, אלא רק על ידי מיקרוסקופ, אין בהם שום איסור כלל, לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים". וכך פסק גם הגר"ש וואזר שליט"א (שו"ת שבט הלוי ח"ז סי' קכב).

3. בשו"ת שאילת יעבץ (שם) כתב "והמין השני הוא הכנימה (שקורין מילבי"ן בל"א) וזה גם כן ישנו בבדיקה על ידי חמום וראות עין יפה ומבדקי נמי בשמשא או על ידי כלי זכוכית מגדיל מראית הבריות הקטנות. ואם נמצאו בו בודאי נאסר כלו ואין תקון לאכלו". כלומר, גם חרקים שניתנים לראייה רק על ידי בדיקה אסורים מדאורייתא.

וכתב עוד (שם סי' קכה) "ולזאת הסבה הייתי פרוש, וביחוד בימי הקיץ ממיני זרעונים כמו קטניות החדשים וירקות ועשבי השדה משכיחים בהם תולעים קטנים מאז ירוקים ממש אין דרך ודאי לבדקם יפה, אם לא בעיון רב ובהשגחה יתירה, ועם כל זה אין אני אוסרם אפילו לבני ביתי". מבואר שגם שרצים שצבען כצבע העלים אסורים (מה שהתיר היעב"ץ לבני ביתו הוא מאחר וניתן לבדקם- כמבואר בתשובתו).

גם באופן בו יש שיכולים לראות ויש שאינם יכולים לראות (שראייתם חלשה) השרץ אסור. כך עולה מדברי החת"ס (שו"ת חת"ס או" סי' קלב) שכתב לגבי אכיל מרור בפסח: "רגיל אני לדרוש בשבת הגדול מי שאין לו אנשים מיוחדים מסוימים בעלי יראה הבודקים ומנקים אותם מרחש תולעים קטנים הנמצאים מאוד מאוד בימי פסח ואינם ניכרים לחלושי ראות, על כן מי שאין לו בביתו מי שיבדקנו כראוי טוב ליקח התמכא שקורין קרי"ן".

וכתב בהמשך תשובתו שלמרות שיש עדיפות לחסה על פני התמכא, אם יש חשש לתולעים ואין מי שיבדוק, עדיף לקחת תמכא כי מרור בזמן הזה דרבנן ואין לעבור על איסורים על מנת לקיים מצווה דרבנן, בפרט שיש דרך לקיים את המצווה ללא חשש [והוסיף שאף על פי שיש רמז באכילת חסה,

שחש ה' עלינו וגאלנו ממצרים, גם בתמכא יש רמז, שכן תמכ"א בראשי תיבות- תמיד מספרים כבוד אל].

4. במסכת עבודה זרה (לט א) מובאים כמה סיפורים על תנאים ואמוראים שהביאו לפניהם דג שנראה אסור, אך אחרי עיון ובדיקה נמצא שיש לו קשקשים והוא מותר. אחד הסיפורים הוא על רב אשי: "רב אשי איקלע לטמדוריא אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא נקטיה להדי יומא חזא דהוה ביה צימחי ושרייה"

[תרגום: רב אשי הגיע לעיר טדמוריא, הביאו לפניו דג שהיה דומה לצלופח. לקחו רב אשי והחזיקו מול השמש (רש"י ד"ה להדי יומא) וראה יש לו קשקשים והתירו].

מוכח שמתחשבים גם בדברים שרואים רק מול השמש לענייני איסור והיתר. ואכן פסק הפרי חדש (סי' פד ס"ק לד) שתולעים בירקות עלים שנראים רק לאור השמש או במשמוש היד, או בכמון בהן התולעים נראות רק על ידי שפשוף באגרף, אסורות. וראה גם בבינת אדם (שם). ובערוך השולחן (שם) כתב "אמנם כמה שהעין יכול לראות אפילו נגד השמש ואפילו דק מן הדק הוה שרץ גמור".

וראה לעיל בדברי היעב"ץ שכתב גם הוא שחרקים שנראים רק נגד השמש אסורים. וכן כשעל מנת לזהות את השרץ או להסירו צריך מיומנות ולא כל אחד בקי בזה או שצריך לעשות פעולה על מנת לראותם, השרץ אסור. כך עולה מדברי החכמת אדם (כלל לח סע' כח) שכתב "יש מקומות שהמים מגדלים בדגת הים שרצים אצל הסנפירין סמוך ממש להם וגם על הסנפירין ובתוך הפה והם עגולים כעדשה ואין ניכרין כלל ויש להם עינים שחורים כשני טיפי זבובים סמוכין זה אצל זה, והמכיר אותן יכול להפרישן בסכין. ובקהילת קודש פראג הכל מכירין אותן ונתפרסם שם האיסור וקורין אותן פיש לייז. וכמה פעמים הראיתי אותן להסוחרים שנסעו עמי מלייפציג דרך דרעזין ושלעזיא והפרשתי אותן והנחתי בצלוחית של מים וראו אותן שטין במים ולכן על כל פנים חיוב גדול לגרר היטב היטב על הסנפירין וסמוך להם ועל הזנב ויבדוק היטב אחורי אזנים ובפה, ואלו פיש לייז לא מצאתי בדגים שבויילנא וקארלסבארד ודאנציג אבל בכפר בעצקא הסמוך לעיר שטאליפיאן בדקתי שם הדגים ומצאתי גם כן".

וראה גם בדרכי תשובה (סי' פד ס"ק מה).

ונחלקו הפוסקים האם כשיש טרחה למצוא את השרץ, איסורו מדאורייתא או מדרבנן. מדברי הפרי חדש (סי' קד ס"ק ג) עולה שאם אפשר למצוא את השרץ, הוא אינו בטל ואסור מדאורייתא אפילו אם יש טורח למוצאו. וכן כתב בכרתי (סי' פד ס"ק יט) "ובאמת לאכול ירקות חי כגון סלא"ט וכד', דהרי כאן ספק תורה, כי לא שייך ביטול, דיכול לבדוק פעמיים ושלוש עד שימצא להתולע, וא"כ הוה ליה ספק

תורה, וח"ו להקל". וכן משמע בפרי מגדים (סי' פד שפתי דעת סוף ס"ק לה) וכך כתב גם החכמת אדם (כלל נא סע' א).

לעומת זאת לדעת הצמח צדק (מלובוויטש, יו"ד סי' ע ס"ק ה) והערוך השולחן (סי' ק סע' ז) אם על מנת למצוא את השרץ צריך לטרוח 'טורח גדול' - השרץ בטל מדאורייתא לפי שאינו ניכר, ואיסורו הוא רק מדרבנן (מדין בריה שלא בטלה).

בספר בדיקת המזון כהלכה (פ"ז ס"ק 1) כתב שכשיטה השנייה הורה לו הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכן נטיית דעתו של הגרשז"א זצ"ל (וע"ע בשו"ת מנחת שלמה מה"ת ריש סי' סא). ועיין עוד באריכות בספר בדיקת המזון כהלכה (שם) ובשו"ת יבקש תורה (או"ה סי' מג ס"ק ב).

5. עיין בספר בדיקת המזון כהלכה (עמ' 102) בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל. ודעת הגר"ש וואזנר שליט"א מבוארת בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' קכב) שם כתב "דמעיקר הדין אין לחשוש בזה דכבר כתבו האחרונים דכל שאין רואים בעין רק על ידי כלי זכוכית מגדלת אין מתחשבין בו בין להקל בין להחמיר... ואף על פי שאינו דומה לגמרי להתם, דכאן נראה על כל פנים כמין נקודת משהו, בעניותי אין זה גורם להחמיר דנקודות כאלה נראים לאלפים על פרי וירק במים ובימים ואין בינם לנקודות בעלמא שאין בהם חשש שרצים ולא כלום, ואם כן מראית העין לא גורם חומרא כלל רק הזכוכית וזה אינו בכלל האיסור של שרצים דאם לא כן הרי בכל טפת מים נראים תולעים ושרצים על ידי המיקרוסקופ לרוב כידוע".

ב. מדוע שרץ לא בטל ברוב?

נאמר בתורה "אחרי רבים להטות" ולמדו חז"ל שמפסוק זה נלמדים דיני ביטול ברוב⁶.

ככלל כאשר נופל איסור להיתר, אם רוב התערובת היתר, מותר מדאורייתא לאכול אותה. במקרה בו האיסור וההיתר יבשים הרוב הנצרך הוא יחד בתריי. הפוסקים חלוקים האם הכוונה היא ליחס מדוייק של פי שתיים בהיתר או שמספיק שיהיה בתערובת יותר מ-50% היתר⁷.

במקרה בו אחד מהם לת, יחס הביטול הוא אחד לששים, לפי שחז"ל שיערו שברוב כזה האיסור לא משפיע על טעם התערובת⁸ (ישנם פרטים רבים בדיני בטול ברוב, לכן בכל מקרה יש לשאול מורה הוראה הבקי בהלכות אלו).

חז"ל סייגו את ההיתר ואסרו כמה סוגים של תערובות. אחד האיסורים הוא 'בריה', כל בעל חיים שלם או חלק שלם מבעל חיים (כגון גיד הנשה בשלמותו) שמתערב בהיתר לא מתבטל בו.⁹

הסיבה שחז"ל החמירו היא שהמיעוט בטל ברוב כשאינו ניכר, אך דבר חשוב ניכר תמיד. חלק שלם מבעל חיים וכן בעל חיים שלם הוא דבר חשוב ותמיד ניכר בתערובת.¹⁰

מקורות והערות

6. יסוד דין ביטול ברוב-

כתוב בתורה (שמות כג ב) "לא תהיה אחר רבים לרעת ולא תענה על רב לנטת אחרי רבים להטת", ודרשו חז"ל (חולין יא א) שמפסוק זה נלמד שהולכים אחר הרוב ברוב דאיתא קמן, כלומר רוב שנמצא לפנינו- לדוגמא: יש תערובת של חתיכות, אחת מהם אסורה וכעת אי אפשר דעת מי היא, אמרה תורה ללכת אחרי הרוב והחתיכות כולן מותרות (וראה לקמן האם מותר לאכול את כולן). הגמרא שם מבררת דבר נוסף. מהיכן נלמד שהולכים אחר הרוב בסוג אחר של רוב, 'רובא דליתא קמן', כלומר רוב שאינו לפנינו אלא הוא דבר מופשט- לדוגמא: רוב הנשים יולדות בסוף החודש התשיעי ולא קודם. הגמרא מביאה הרבה לימודים ודחיות לדין זה וחותרת את הדין במסקנה "היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר". ופירש רש"י "אלא ודאי הלכה למשה מסיני הא דסמיכין ארובא אפילו היכא דאפשר, אי נמי אחרי רבים להטות משמע בין רובא דאיתא קמן ובין דליתא קמן דמאי שנא האי מהאי ואהא מילתא סמיכין ולא בדקין כל י"ח טריפות". כלומר הדין שהולכים אחר הרוב גם ברובא דליתא קמן- רוב מופשט, הוא א מהלכה למשה מסיני, או שגם הוא נלמד מהפסוק. למעשה, בראשונים וגם באחרונים מובא שדין ביטול ברוב, נלמד מדין הליכה אחרי הרוב בדיינים. כך כתב רש"י (ביצה ג ב ד"ה אפילו) "דמדאורייתא חד בתרי בטיל, דכתיב אחרי רבים להטות" וחזר על דבריו בעוד מקומות (גיטין נד ב ד"ה לא יעלו. בבא מציעא נג א ד"ה דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי. חולין צח ב ד"ה דמדאורייתא). וכך כתבו גם התוס' (עבודה זרה סז א ד"ה אמר רבי יוחנן) והט"ז (סי' קט ס"ק א) והש"ך (סי' קט ס"ק ו).

דין הליכה אר הרוב וביטול ברוב הוליד הרבה שאלות וחקירות בראשונים ובאחרונים [כאן נזכיר רק חלק מהשאלות ולא נדון בהם].

א. מה הדימיון בין רוב דיינים לביטול ברוב?

ב. האם דין הליכה אחר הרוב וביטול ברוב הוא בירור במציאות או שהוא גזירת הכתוב?

ג. באיזה מקרים אין ביטול ברוב ומדוע?

ד. מה ההבדל בין 'קבוע' בו לא הולכים אחר הרוב ל'פריש' בו הולכים אחר הרוב?

ה. מדוע בתערובת 'יבש ביבש' האיסור מתבטל 'חד בתרי' ואילו בתערובת 'לח ביבש' צריך ששים?
האם הבדל זה הוא מדאורייתא או מדרבנן?

ו. האם יש הבדל בין תערובת 'מין במינו' לתערובת 'מין שאינו מינו'?
ועוד שאלות רבות.

7. בפתחי תשובה (סי' קט ס"ק א) הביא מחלוקת אחרונים בדין ביטול ברוב בתערובת יבש ביבש. לדעת המנחת יעקב (כלל לט וכלל נא) למרות שמדאורייתא מספיק רוב כל שהוא (יותר מ-50%), מדרבנן התערובת אסורה עד שיהיה בהיתר כפול מהאיסור. לעומתו, לדעת הפרי חדש (סי' קט ס"ק ד) ושו"ת חינוך בית יהודה (סי' פ) אם ההיתר הוא יותר מחצי מכלל התערובת (יותר מ-50%), האיסור בטל והתערובת מותרת באכילה. כך פסק גם הערוך השולחן (סי' צח ס"ק כו. סי' קט ס"ק א).
הפרי מגדים (פתיחה להלכות תערובות) כתב להלכה שבאיסורי דרבנן מספיק רוב כל שהוא (יותר מ-50%), וגם באיסורי דאורייתא אין למחות במקלים.

8. במסכת חולין (צז א) למדנו, שחכמים הגדירו שלשה אופנים להתיר תערובת איסור והיתר: טעימה על ידי יהודי, טעימה על ידי גוי, ביטול בששים. רבא מבאר שכל אחד מסוגי הביטולים מתאים למציאות שונה.

א. כאשר התערובת היא של היתר בהיתר [לדוגמא: תרומה- מותרת באכילה רק לכהנים, התערבה עם חולין- מותרים באכילה לכל אדם] נותנים ליהודי [בדוגמא שהבאנו, כהן] לטעום את התערובת, אם המיעוט נתן טעם ברוב, אסור לאכול [בדוגמא שהבאנו, הרוב חולין, המיעוט תרומה וכשאוכלים את החולין מרגישים את טעמה של התרומה], אם לא מותר.

ב. כאשר התערובת היא של איסור בהיתר, נותנים לגוי לטעום אותה. אם יש בהיתר טעם מהאיסור התערובת אסורה, אם אין טעם התערובת מותרת.

ג. כאשר לא ניתן להרגיש את הטעם כי התערבו שני מאכלים שטעמם דומה [תערובת מין במינו], או במקרה בו אין גוי, משערים בששים- אם האיסור הוא חלק אחד מששים ביחס להיתר, התערובת מותרת, אם הוא יותר מזה התערובת אסורה.

9. במשנה במסכת חולין (צו ב) שנינו "גיד הנשה שנתבשל עם הגידים, בזמן שמכירו בנותן טעם ואם לאו כולן אסורים" ופירש רש"י שכל הגידים האחרים שהתבשלו עם גיד הנשה אסורים מאחר ועל כל אחד יש ספק שמא הוא הגיד האסור.

הגמרא (שם צט ב) מקשה למה אותו גיד שהתבשל עם גידים אחרים לא בטל ברוב? ומתרצת "בריה שאני", יש דין מיוחד לבריה היא אינה בטלה בתערובת.
דין זה לדעת רוב הראשונים הוא מדרבנן.

כך פסקו התוס' (בבא מציעא נג א ד"ה ועולה), הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פט"ז הל' ט), הרשב"א (שו"ת ח"א סי' רעא) שכתב "אני אמרתי דכל שהוא למעלה מחד בתרי... דבר שבמנין וחתיכה ראויה להתכבד בפני האורחים ובריה, כולן דרבנן הן. דמדאורייתא חד בתרי בטיל", הר"ן (חולין לו א בדפ"ר) ועוד ראשונים רבים (עיין ט"ז סי' ק ס"ק א ופרי חדש סי' ק ס"ק ג)
כמו כן הראשונים (עיין בית יוסף סי' ק) חלוקים האם בריה לא מתבטלת כלל או שביחס שקרוב לאחד לאלף היא מתבטלת. להלכה פסק השו"ע (סי' ק סע' א) שבריה לא בטלה אפילו באלף.

10. הסיבה שבריה לא בטלה אפילו באלף היא שיש לה חשיבות. כך כתב הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פט"ז ה"ו) "מפני שהוא בריה בפני עצמו הרי הוא חשוב ואוסר בכל שהוא".
דברים דומים כתב הריטב"א (חולין ק א ד"ה ופרקינן) "וכל שהוא בריה כשם שחשוב לענין מלקות שלוקין עליו בכל שהוא כך חשוב לענין איסור שאוסר בכל שהוא במינו".

שני ביאורים מדוע החמירו חכמים בבריה שלא תבטל.
א. בקובץ הערות (סי' נט סע' ד) באר הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד את הסברה, בכך שביטול ברוב משמעותו הוא שהמיעוט מתבטל בפני הרוב ומקבל את 'שמו' של הרוב, לכן אם המיעוט הוא חשוב אין ביטול, כיון שלא שייך על פי ההיגיון שהחשוב יתבטל בפני מי שפחות חשוב ממנו.
ב. בקובץ שיעורים (ב"ב אות פו) כתב הגר"א וסרמן הי"ד לבאר מדוע קבוע לא בטל "ושמעת' לפרש בזה טעם החילוק לענין קבוע, דדבר הקבוע נפרד מהרוב ועומד בפני עצמו, ולכן קבוע לא בטיל". על פי זה נראה לבאר מפני מה נתנו חז"ל דין קבוע דרבנן לכמה דברים, כגון דבר חשוב או דבר שבמנין, לפי שאף דברים אלו אינם נכנסים בגדר תערובת שמחמת חשיבותם, נחשבים תמיד לניכרים. ומצאתי ראשון שביאר כך. בספר ערכי תנאים ואמוראים (ערך רבי יצחק) כתב "הילכך שור הנסקל או אחת מחטאות המתות שנתערבו קבועין הן, משום דבעלי חיים נינהו. וחנות בין תשע חנויות נמי החנות ניכר ועומד בעין כל שעה, ואין תערובתו תערובת והוי קבוע. וצב בין הצפרדעים אין לו תערובת כשהוא שלם ובריה הוא והוי קבוע" כלומר הדין שבריה לא בטלה שווה לדין קבוע שלא בטל, מאחר ואין כאן כלל תערובת.

¹ דבר זה דומה קצת למחלוקת האם הליכה אחר רוב הדעות להלכה היא גם באופן שהמיעוט מחודד וגדול יותר, או שבכל מקרה הולכים אחר הרוב (עיין בספרו של הראשון לצ"ה הגר"י יוסף שליט"א, עין יצחק ח"ב עמ' תריד).